

Ont-span

Dat ene moeilijke ding volgens de kunstenaars die het moeten kunnen.

Aflevering 2: acteur Roeland Fernhout (39) over ontspanning.

Door **Jonathan Witteman**
Foto **Masha Osipova**

‘**V**olgend jaar ga ik weer Iago spelen, tien jaar na dato. Om heel eerlijk te zijn: tien jaar geleden was ik nog niet toe aan die rol. Die bleuheid, die naïviteit, ik was nog te onervaren. Ik stond met een spánning op het toneel, een spánning! Enorm. Ik weet nog hoe Ivo van Hove, de regisseur, tijdens de repetities een vel uit een kladblok scheurde en’ - begint driftig met zijn wijsvinger op het tafelblad te schrijven - ‘het voor me op tafel gooide. Er stond: ONT-SPAN OP HET TONEEL.

‘Daar snapte ik toen niets van. Want ja, wat is ontspannen? Ik wilde ergens naartoe, er moest iets gebeuren! *Sturm und Drang!* Ik wou me bewijzen, ik wou laten zien dat ik het waard was. Waardoor je automatisch bezig bent met de verkeerde dingen, omdat je niet bezig bent met het spelen van een rol. Je wilt zo je best doen, dat je jezelf vergaloppeert.

‘Ik heb heel lang gedacht: ik moet het hebben van mijn persoonlijkheid. Dat is wat mij uniek maakt. Je probeert je rollen te infuseren met je karakter, je afwijkingen, met al die kleine dingetjes waarvan je denkt dat ze jou zo ontzettend leuk maken. Dat is een ongelooflijke misvatting. Ik zie het nu bij anderen gebeuren, bij jonge acteurs in ons gezelschap, ik zie feilloos hoe ze de verkeerde weg zoeken. Want het is ook een soort hoogmoed: je denkt uiteindelijk dat jouw persoonlijkheid leuker is dan het toneelstuk waar je in staat.

‘Hans Kesting, die Othello speelde, zei dan tegen me: je moet die scène gewoon zó doen. Ik, strontei-genwijs, dacht dan: nee, ik ben mijn eigen toneelspe-ler, ik doe dat op mijn manier. Nu, jaren later, denk ik precies hetzelfde. Er zijn bepaalde dingen, puur technische dingen, die je gewoon zó moet doen. Omdat ze helder zijn. En alles wat er omheen zit, het persoonlijk maken, dat is alleen maar ruis.

‘Er was één monoloog in Othello, de beroemde ‘Ik

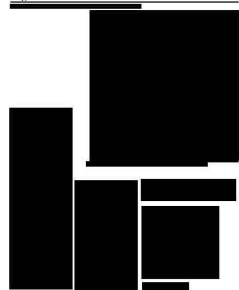
haat de Moor’-monoloog, die ik heel dicht op het publiek moest doen, heel zacht, op m’n gemak, alsof het thuis was. “Ik moet Othello’s oor vergiftigen... Hem inlispelen dat Cassio al te vertrouwd is met zijn vrouw.” Nou, nou, dat was iets... Dat kon ik niet. Ik kon niet toegeven aan die ontspanning, omdat ik dacht dat er dan niets meer was. Ik was als de dood dat er dan niets was. Ik wou wat doen, ik wou iets maken.

‘In 2007 speelden we in Wenen. *Scènes uit een huwelijk* van Ingmar Bergman, maar dan in het Duits. Het was fantastisch, bijna euforisch. Mijn verhouding tot taal was altijd heel rationeel geweest. Natuurlijk wist ik dat er zoiets als muzikaliteit bestond, maar Nederlandse woorden bleven voor mij altijd heel erg gekoppeld aan betekenis, omdat het je moedertaal is en omdat je woorden zegt die voor jou zo veel associaties hebben. Maar toen ik voor het eerst in een andere taal moest spelen, was die rationaliteit weg. Ineens voelde ik veel duidelijker wat klank betekent voor toneelspelen, wat hard en zacht betekent voor je stem. Plots ga je je stem bijna benaderen als een zangstem.

‘In Wenen had ik voor het eerst ook het gevoel dat ik een nieuw plateau had bereikt. In Nederland heb ik door de jaren heen het een ander gedaan, dingen

138/12011

Hugo C. © 2011

waar mensen het een en ander van vinden, en dat kan me soms in de weg zitten. Dat ik opkom tijdens een voorstelling en voor het publiek ga denken: daar heb je Roeland Fernhout en die denkt zeker zus en zo en o ja, nu doet hij dit, dat vind ik sowieso lelijk... Verschrikkelijke avonden zijn dat. In het buitenland heb ik dat niet. Mensen kennen mij niet daar, ik ben daar vrij, volledig vrij.

'Ik was in die tijd ook bezig met tv-dingen, een reisprogramma presenteren bijvoorbeeld. Door Wenen begon ik te beseffen dat al die uitstapjes een vlucht waren, een vlucht voor de angst om niet te voldoen. Na Wenen heb ik besloten: nu moet je aan de bak. En ook niet meer wegrennen, nu moet je gewoon met de billen bloot en echt maar laten zien wat je hebt. En als het niet genoeg is, moet je ermee stoppen.

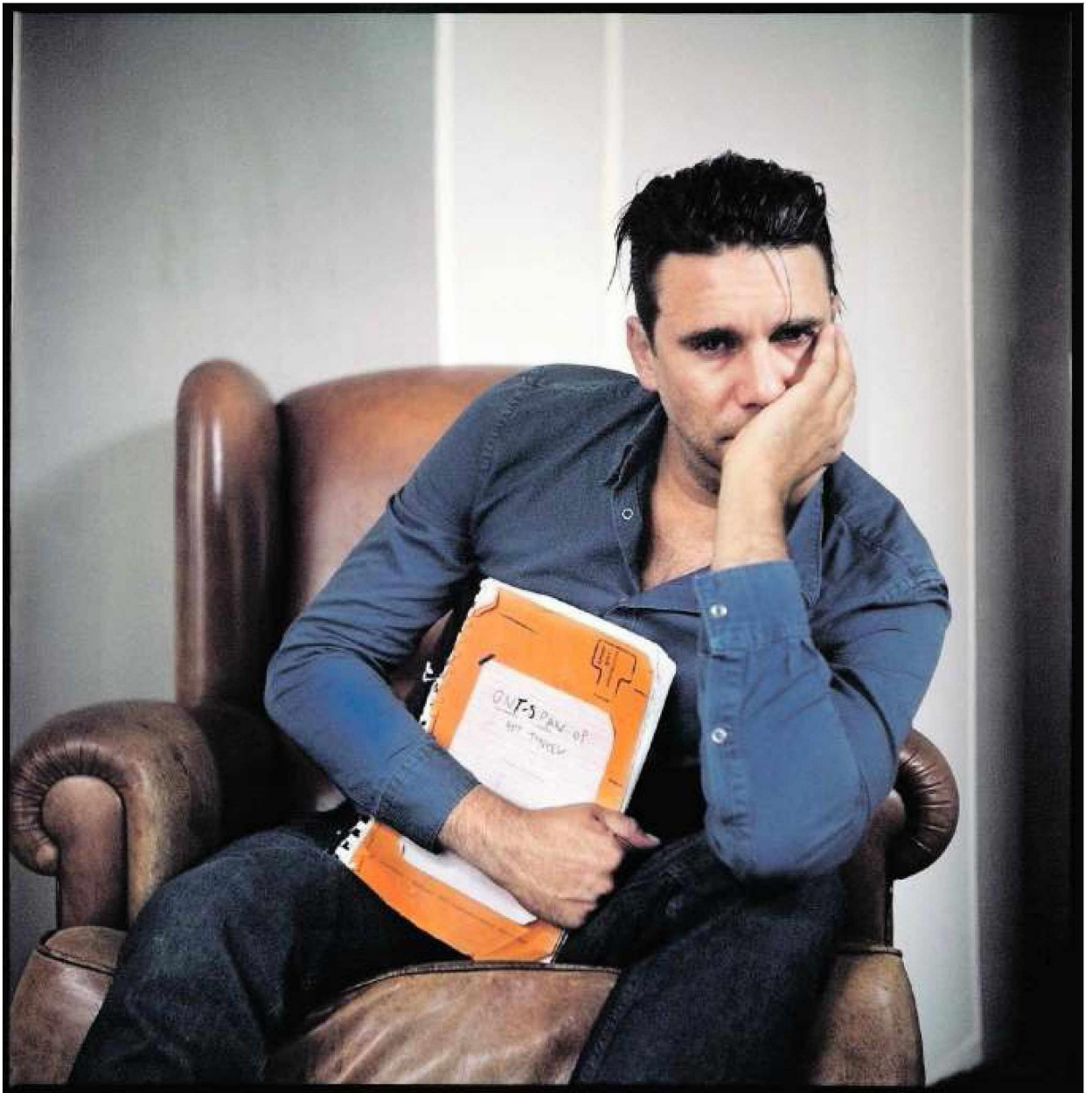
'Chris Keller, mijn personage in *Al mijn zonen*, had ik tien jaar geleden nooit zo kunnen spelen. De emotionaliteit van die rol is zo groot, Chris verliest zo veel' – schamper lachend – 'dat ik daar tien jaar geleden een barok kunstwerk van had gemaakt. Een Gaudi-achtige kathedraal. Terwijl ik nu met de emotionele rijkdom van de rol toch zo sober mogelijk heb proberen te spelen.'

'Ik heb zo veel zin om Iago weer te gaan spelen. Die ene monoloog daar voor het publiek, die heb ik nou in m'n zak. Ja dat klinkt ook weer zo... Zo mag je het niet opschrijven. Maar ik weet dat ik nu beheers wat ervoor nodig is om het goed te laten zijn: rust. De paniek – van alle dingen eromheen, de aandacht, de ijdelheid, het zoeken van bevestiging – is weg.'

Roeland Fernhout

Roeland Fernhout acteerde in films (*Zusje*) en series (*Annie M.G. Schmidt*), presenteerde tv-programma's (*RTL Travel*), maar is bovenal toneelspeler. Sinds twaalf jaar speelt hij bij

Toneelgroep Amsterdam. Een van zijn grootste rollen was Iago, de gekwelde slechterik uit Shakespeares tragedie *Othello*. In *Al mijn zonen*, door de *Volkskrant* uitgeroepen tot beste voorstelling van het seizoen 2010/2011, speelde hij Chris Keller, de naïeve zoon die zijn vader idealiseert.

Acteur Roeland Fernhout: 'Ik weet nog hoe Ivo van Hove dit vel voor me op tafel gooide: ONT-SPAN OP HET TONEEL.'

